

Zijn de bestuurders in gevaar?

Amid Faljaoui

De Programmawet van 20 juli 2006 bevat bepalingen die de vervolging van achterstallige belastingen en RSZ-bijdragen op het eigen vermogen van bestuurders van vennootschappen en vzw's vergemakkelijkt. Op het terrein maken de bedrijfsleiders zich zorgen en hebben ze het over een "wet die het economische weefsel van het land ernstig in het gedrang brengt".

De voorzitter van een gewestelijke investeringsmaatschappij kwam voor een hoogst onaangename verrassing te staan toen een deurwaarder hem een dagvaarding overhandigde. Waarom hij werd gedaagd? Voor een onbetaalde belastingschuld van een kleine failliete vennootschap waarvan hij voorzitter van de raad van bestuur was. De FOD Financiën beval hem de 26 000 euro achterstallige belastingen van deze vennootschap te betalen. Een schuld waarvoor hij, volgens de fiscus, persoonlijk aansprakelijk was.

Gezien een aantal bepalingen van de Programmawet van juli laatstleden zit de kans erin dat steeds meer bestuurders met een dergelijke situatie zullen worden geconfronteerd. De Programmawet bepaalt immers dat bestuurders persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld voor de niet-betaling van de btw en de bedrijfsvoorheffing, als ook van de RSZ-bijdragen van de vennootschappen waarin ze bestuursfuncties bekleden.

"Over deze wet is ernstige ongerustheid ontstaan bij de bedrijfsleiders en de bestuurders. Om nog maar te zwijgen over het klimaat van wantrouwen dat ze doet ontstaan, wat zeer schadelijk is voor de economie", wordt bij het Verbond van Belgische On-

dernemingen (VBO) opgemerkt. Het is dus raadzaam om veel voorzichtiger te zijn.

De bezorgdheid is inderdaad terecht. "Bij een veroordeling worden de eigen goederen van de bestuurder in beslag genomen – en we moeten er niet op rekenen dat de bank nadien nog een lening zal toestaan om een huis te kopen", waarschuwt een bedrijfsleider. Laatstgenoemde is trouwens zeer behoedzaam geworden in de raden van bestuur waarin hij zetelt: "Op elke bijeenkomst van de raad informeer ik systematisch of de sociale en fiscale betalingen in regel zijn en vraag ik het positieve antwoord van het management in de notulen op te nemen. Als het antwoord negatief is, eis ik een nieuwe bijeenroeping van de raad om het risico in te dekken".

Een bewijs van goed zedelijk gedrag om in een raad te kunnen zetelen?

"Sinds vorige zomer is er veel te doen geweest over de hoofdelijke aansprakelijkheid van de bestuurders", aldus Rudy Volders, kabinetschef van Hervé Jamar, staatssecretaris voor de modernisering van de financiën en de strijd tegen de fiscale fraude. "Nochtans heb ik er mijn twijfels over of degenen die alarm slaan de teksten wel goed hebben gelezen. Behalve

de kwestie van de omkering van de bewijslast – het vermoeden kan immers worden weerlegd – zijn de meeste maatregelen niet meer dan de concretisering van wat reeds bestond”.

Dat wordt bevestigd door Philippe Evrard, de voorzitter van de Rechtbank van Koophandel van Luik: “De rechtsvordering tot aanzuivering van vennootschapsschulden in geval van grove en kennelijke fout, ten laste van bestuurders in rechte of in feite, is geen nieuwigheid. Maar hoewel de nieuwe teksten in een bepaald opzicht andere teksten overlappen, sta ik toch versteld van de ongerijmdheid van sommige bepalingen die deze teksten inhouden. De tekst vermeldt dat bestuurders aansprakelijk zijn voor een begane fout, terwijl even verder het niet betalen van schulden reeds als een fout wordt aangemerkt; vindt u dat niet verontrustend?”.

“De herhaaldelijke niet-betaling van de bedrijfsvoorheffing of de btw wordt vermoed een fout uit te maken”, licht een belastingconsulent toe. Onder herhaalde niet-betaling wordt door de wet verstaan, het gebrek aan betaling van ten minste twee vervallen trimestriële of drie vervallen maandelijkse schulden binnen een periode van een jaar. De bedrijfsleiders kunnen evenwel aantonen dat de niet-betaling geen fout inhield. De wet bepaalt immers dat er geen vermoeden van fout is, indien de niet-betaling het gevolg is van financiële moeilijkheden die aanleiding hebben gegeven tot het openen van de procedure van gerechtelijk akkoord, van faillissement of van gerechtelijke ontbinding.

Op het gebied van de RSZ voegen de teksten een extra dimensie toe: de zaakvoerders of bestuurders moeten persoonlijk aansprakelijk worden gesteld voor de verschuldigde sociale bijdragen op het ogenblik van de uitspraak van het faillissement, indien de rechtspersoon, onder de bedrijfsleiders, personen telt die in de loop van de laatste vijf jaar bij minstens twee faillissementen, vereffeningen of gelijkaardige operaties betrokken waren met schulden ten aanzien van de RSZ.

Maar dan gelijk beweren dat de toetreding tot een raad van bestuur voortaan afhankelijk is van een nieuw type, door de RSZ uitgereikt bewijs van goed zedelijk gedrag, is voor sommigen toch nog een stap te ver.

De bedrijfsleiders vinden deze wet onaanvaardbaar

De kritiek laait in alle hevigheid op. “Deze wet maakt de scheiding tussen de economische activiteit en de privégoederen ongedaan”, waarschuwt Michel Pilette, vastgoedconsulent. “Waartoe dient het een vennootschap met een gestort kapitaal op te richten, als de bedrijfsleiders met hun persoonlijk vermogen aansprakelijk zijn?”.

Philippe Evrard valt deze bewering bij en voegt er nog aan toe dat “verschoonbaarheid” van natuurlijke personen zo goed als de regel is geworden en dat bevrijding van de borgens thans werkelijkheid is geworden. “Dergelijke wet, die het economisch weefsel van het land ernstig in het gedrang brengt, doet me versteld staan”, merkt Luc Bertrand, de voorzitter van Ackermans & van Haaren bezorgd op. “Ik heb in de raad van bestuur gezeten van kleine vennootschappen met liquiditeitsproblemen die de RSZ of de fiscus twee of drie maanden niet betaalden. Dat verschafte hun de nodige ademruimte om zich erdoor te slaan en hun activiteiten voort te zetten. Nu zullen de bestuurders niet meer bereid zijn om dergelijke handelwijze in te dekken, want ze lopen gevaar ten laste van hun eigen vermogen te worden vervolgd. Zonder dergelijke flexibiliteit, zullen meer vennootschappen het faillissement of een gerechtelijk akkoord aanvragen.”

Michel Pilette valt deze stelling bij: “Sommige vennootschappen moesten wel met hun fiscale en sociale schulden jongleren om respijt voor hun financieel herstel te krijgen. Van dergelijke speelruimte zullen de ondernemers veel minder kunnen genieten, als ze zich als veel voorzichtigere bestuurders moeten gedragen.” Jean-Claude Daoust, voorzitter van het

VBO en CEO van Daoust Interim, vat zijn mening als volgt samen: “Het ondernemingsrisico moet beheersbaar en aantrekkelijk blijven. Laten we maatregelen vermijden die de ondernemers ontmoedigen en afschrikken!”

Waarom zag een wet die zo onder vuur ligt dan het licht? Het oorspronkelijk doel is ongetwijfeld lovenswaardig: beter gewapend zijn om de georganiseerde misdaad en de btw-carroussels te counteren. Volgens de baas van de Bijzondere Belastinginspectie, Frank Philipsen, is de wet vooral een afschrikingsmiddel tegen frauduleuze constructies. Het is nog te vroeg om ons over het effect ervan uit te spreken, want de wet is pas deze zomer in werking getreden en we moeten wachten tot de belastingaangiften en sociale aangiften zijn ingediend om op te treden”.

Bestuurders met een louter representatieve functie bestaan niet meer

Hoeveel “weggepensioneerden” zijn er niet die hun sociaal leven aangenaam vullen met het links en rechts bijeenprokkelen van bestuursfuncties? Maar voortaan moeten ze uitkijken, want met de nieuwe wet die het gevaar dat ze lopen opdrijft, hangt er een fameus zwaard van Damocles boven hun hoofd. “De tijd van de bestuurders met een louter representatieve functie is voorbij”, aldus Georges Jacobs, voorzitter van UCB. “Een bestuursfunctie is geen eretitel of sociale erkentelijkheid meer”.

“Ook in de vzw’s dreigt het effect zich te laten gevoelen”, voorspelt Michel Jadot, directeur-generaal van de Associatie van Bestuurders in België (AB). “In vzw’s worden de mandaten vaak door vrijwilligers opgenomen. De opdrachthouders aanvaarden ze uit welwillendheid, om een handje toe te steken, zonder zich bewust te zijn van het risico dat ze tegenwoordig lopen”.

Maar is het de taak van een bestuurder om “plezier te doen”? Wie een bestuursmandaat aanvaardt, doet

dat om het volledig uit te oefenen: het Hof van Cassatie is erg duidelijk in deze zaak! We kunnen dus heel wat wijzigingen verwachten in de talloze verenigingen zonder winstoogmerk.

Het ergste werd vermeden

Hoewel de Programmawet, die de aansprakelijkheid van de bestuurders verzwaart, veel negatieve reacties oproept, werd het ergste nochtans vermeden. Het begrip “getrapte aansprakelijkheid” werd immers aanvaard, aldus Jean Baeten, fiscalist bij het VBO. Alleen personen die kennis hebben van de niet-betaling van belastingenschulden kunnen worden vervolgd.

De bestuurders zijn ook ontsnapt aan een automatische aansprakelijkheid voor de fiscale en sociale vennootschapsschulden. In het eerste ontwerp van de wet zond het Ministerie van Financiën de deurwaarder naar de betrokken bestuurder om betaling van de schulden te eisen. De bestuurder moest zelf aantonen dat hij te goeder trouw en niet aansprakelijk was. Dat scenario werd ter zijde geschoven. Wanneer de FOD Financiën tegen een bedrijfsleider of bestuurder een aansprakelijkheidsvordering wil instellen, moet de betrokkene eerst, en minstens een maand vooraf, worden ingelicht. Dat moet hem in staat stellen om uitleg te verstrekken over de fiscale en sociale schulden. Wanneer zijn uitleg ontoereikend blijkt, zal de zaak voor de rechtbank worden gebracht. Alleen in geval van veroordeling zal de betaling moeten worden voldaan.

Twee problemen blijven echter bestaan: het bewijs van de niet-aansprakelijkheid moet door de bestuurder worden geleverd en de schulden wegen hoofdelijk en ondeelbaar op de bedrijfsleiders. Enige evenredigheid tot de verbintenis van de bestuurder of tot de rol die hij in de onderneming speelde, wordt niet in beschouwing genomen. “Kortom, de fiscus zal het gaan halen waar het te rapen is”, vreest een andere bestuurder. ●